

A szaporítóanyagok ellenőrzése a regisztrált forgalmazóknál

A bolti ellenőrzések mellett, a növénytermesztési hatóság (értsd: a NÉBIH NKI és a hatáskörrel rendelkező járási hivatalok munkatársai, illetékességi területükön) rendszeresen ellenőrzik a dísznövény szaporítóanyagok előállítását és forgalomba hozatalát, a NÉBIH NKI nyilvántartásában szereplő természetőknél és nagykereskedőknél.

Magyarország dísznövény szaporítóanyag ellenőrzése az Európai Közösség jogrendjéhez igazodik. Az ellenőrzések végső célja a forgalomba hozott dísznövények jó minőségének biztosítása. Ennek érdekében a természetőknél vizsgáljuk a szaporítóanyagok eredetét, a tételek elkülönítését, helyes megnevezését, jelölését, a természetélelmiszerlánc-biztonságban megjelölt kritikus pontokról szóló feljegyzéseket, nyilvántartás vezetését a beszerzésekről, az értékesítésekről, a szaporításokról, valamint a nevelés alatti állományokról. Alapvető követelmény a szaporítóanyagok nyomon követhetőségének biztosítása. Az értékesített szaporítóanyagokat megfelelő adattartalommal ellátott okmányoknak kell kísérnie.

A kereskedők esetében a járási hivatalok ellenőrzése az adminisztrációs előírásokra korlátozódik. A szaporítóanyagok nyomon követhetőségét itt is biztosítani kell.

Dísznövény szaporítóanyag forgalomba hozatalának általános feltételei

A dísznövény szaporítóanyag akkor hozható forgalomba, ha a tétel kellően egynemű, ha megfelel a kísérő okmányon igazolt EK minőségnek (mentes a károsítóktól és azok tünetétől) valamint a felhasználást hátrányosan befolyásoló hiányosságtól és mechanikai sérüléstől, faj- és fajtaazonos, faj- és fajtatizta, jó kondícióban

lévő, a felhasználási céljának megfelelő méretű, a vetőmag megfelelő csírázóképeségű, ép, sértetlen csomagolású, és rendelkezik a tétel azonosító adataival). A harmadik országból származó dísznövény szaporítóanyagok is meg kell felelnie e feltételeknek, valamint a kísérő okmányon a származási országot fel kell tüntetni.

A „végfelhasználónak” értékesített szaporítóanyagok címkéjén legalább a növény megnevezésének, és forgalmazója nevének szerepelnie kell, és biztosítani kell a megfelelő termékinformációt. A vásárló számára nagyon hasznos, ha – legalább az árudában kifüggesztve – kap egy növényleírást, vagy ha a címke felhasználási-, ültetés- és ápolási tanácsot is tartalmaz. Feltétlenül elvárható például, hogy a növények speciális igényeit a címkén feltüntessék (különleges talajigény, fagyérzékenység).

A szaporítóanyagok kitermesztése

A NÉBIH NKI kitermesztéssel ellenőrizheti a forgalomba hozott dísznövény szaporítóanyag minőségét. A vizsgálatba vont fajokat, fajtacsoportokat kockázatbecslésen alapuló, szűrőpróbaszerű kiválasztással jelöli ki. A hivatal eddig kardvirág hagymagumók, egynyári- és futó verbénák, rózsatövek, tűztövis és nyáriorgona posztkontrol vizsgálatát végezte. A vizsgálatok eredményéről a NÉBIH NKI közvetlenül értesíti a szaporítóanyag-minta tulajdonosát, egyben megteszi a szükséges intézkedéseket, valamint szaklapban tájékoztatja a fogyasztókat.

Vonatkozó hatályos jogszabályok

2003. évi LII. törvény a növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról
45/2008. (IV. 11.) FVM rendelet a dísznövény szaporítóanyagok forgalomba hozataláról

A dísznövény- szaporítóanyagokról

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság

A dísznövények sokféle életmódú és formájú növények, amelyekben közös, hogy esztétikai célból használjuk őket, szűkebb és tágabb környezetünk szépítésére.

A dísznövények csoportosítása, felhasználása és csoportelnevezései

A dísznövények sokszínűségéből adódóan a növénycsoportok elnevezésében nagy kavardás van. A vásárlók gyakran a szakmai nyelvtől eltérő, néha téves kifejezéseket használnak, ami megnehezíti a kommunikációt. A szakmai nyelvben azonban szintén alkalmaznak gyakorlati szempontú, nem egzakt csoport-elnevezéseket.

Díszfaiskolai termékeknek hívjuk a díszfákat, díszcserjéket (beleértve a rózsatöveket), a tűlevelű- (pl. ezüsthfenyő) és pikkelylevelű örökzöldeket (pl. tuja, hamisciprus) valamint a szabadföldi évelőket (pl. ikravirág, díszfüvek). Ezeket bel- és külterületi utak szegélyezésére, épületek körüli parkosításra, pihenőparkok létesítésére, iparterületek rekultivációjára, valamint kiskertekben használjuk.

Az egynyári (pl. paprikavirág, folytonnyíló begónia) és kétnyári (pl. árvácska, százsorszép) dísznövények palántáit virágágyi kiültetésekben, balkonládákban használjuk. A virágágyi kiültetésben nem, csak virágkosarak, balkonládák díszítésére használt növényeket balkonnövényeknek nevezünk (Calibrachoa – kisvirágú petúnia). Felhasználunk úgynevezett dézsás növényeket, amelyek gyakran a magyar teleket el nem viselő növényfajok díszítő értékű fajtái (pl. leánder, citromfa, kefevirág). Ezeket télen világos, hűvös helyen kell teletetni. A virágával díszítő cserepes dísznövények egy része virágágyba, sírokra és balkonládába is ültethető (pl. muskátli, krizantém), más részük lakások, beltéri egységek ideiglenes díszje (Gloxinia, orchideák). A levelével díszítő cserepes növé-

nyeket (pl. fikusz) szintén lakások és közösségi terek belső díszítésére használják. E két előző csoportot együtt szobanövényeknek is nevezik. Külön csoportot képeznek a kaktuszok, valamint a páfrányok, amelyeket a természetben ugyancsak a szobanövényekhez sorolhatunk. A szobanövények közös jellemzője, hogy a fagyokat nem viselik el.

Kertjeink díszjei a hagymás – gumós – hagymagumós – gyöktörzses növények (pl. tulipán – boglárka – kardvirág – nőszirm), amelyeket együttesen hagymás dísznövényeknek, vagy hagymásoknak nevezünk. A hagymásokat cserépbe ültetve (hajtatva) is értékesítik, különösen nőnapra és anyánapra ajándékozás céljára. Ezek szobanövénynek tekinthetők.

A hazánkban termesztett mocsári és vízinövényeket kerti tavakban, vagy dézsákban való felhasználás jellemzi (tündérrózsa, nyílfű).

A dísznövények speciális termesztési és felhasználási módját tükröző elnevezés a vágottvirág- és vágottzöld (pl. lilium, krizantém, rózsaszegfű, aszparágusz), valamint a szárazvirág. A dísznövények esetében a fentiekén túl, más növénycsoport elnevezések is vannak.

A szaporítóanyagok bolti ellenőrzése

A NÉBIH Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság és a járási hivatalok munkatársai a dísznövény szaporítóanyagokat a forgalmazás helyén, szűrőpróbaszerűen ellenőrzik. Vizsgálják a szaporítóanyagok eredetét, egészségi állapotát, megfelelő kondícióját, a szaporítóanyagok jó kondícióban tartásának feltételeit, a fajtaazonosságot és fajtatisztságot, valamint a szaporítóanyag elnevezését és jelölését. Az előírásoknak nem megfelelő szaporítóanyagokat a forgalomba hozataltól eltilthatják, súlyos, vagy ismételt esetben a forgalmazó részére minőségvédelmi bírságot vethetnek ki.

Amit a vásárláskor tudni kell

Mindenekelőtt szeretnénk, ha a vásárlókban tudatosulna, hogy csak kiváló minőségű dísznövény ad tartós esztétikai élményt, ezért a nem egészséges, vagy a „jó minőség”-nél alacsonyabb minőségi kategóriájú dísznövények megvásárlásától óvakodjanak. Az árleszállítással, akciósan felkínált dísznövények megvásárlását sem javasoljuk. Az ilyen szaporítóanyagok általában a következő kategóriák valamelyikébe sorolhatók:

- Legyengült, vagy különös díszítő értékét már elvesztett növények (pl. elvirágozott orchidea, elvirágozott primula, elvirágozott levő ciklámen, elvirágozott hajtatott nárcisz, cérnacsírás rózsató, csírás tulipán hagyma stb.). Ezek megfelelő szakmai ismeretek birtokában ugyan jó kondícióba hozhatók, és újra virágoztathatók, de általában kiszáradt, legyengült növények. A természetők által használt tőzeg alapú talajok nehezen nedvesíthetők vissza, ezért a pulton tartás során, a talaj egyszeri kiszáradása is maradandó károsodást okoz a növényeknek.
- A rejtett minőséghibákat tartalmazó szaporítóanyagok legjobb példái az úgynevezett „gyökérlabdás” faiskolai növények (tuják stb...) köréből kerülnek ki. A szárazon tartott gyökérlabdákban a hajszálgökök súlyosan károsodhatnak, ezzel a víz- és tápanyag felszívó felület elhal, amely előbb-utóbb a növény pusztulását okozza. Az egészben az a csel, hogy a minőségkárosodás a lombozaton gyakran még nem látható. Ha azonban az örökzöldek lombja már kiszáradt, netán „zörgős” állapotban van, az azt bizonyítja, hogy a növények már károsodtak. Intő jel lehet, ha a tuják gyökérlabdája nylon zsákba van csomagolva, ha földje szóródik, vagy a földlabda szétesett (nem kemény), vagy kiszáradt. Ha a földlabdás növények gyökérlabdája nedvesített fűrészporral, kéreggel van takarva, az azt valószínűsíti, hogy jó minőségű áruval van dolgunk.

A fogyasztóknak közvetlen értékesítést végző, engedélyezett kereskedelmi egységek (lerakatok, áruházláncok, virágboltok) kötelezettsége, hogy a járási hivatalok által ellenőrzött „regisztrált dísznövény szaporítóanyag forgalmazótól” vásárolják a szaporítóanyagokat. Ez a vásárlók számára biztosítékot nyújt. Termékeik általában megbízhatóbbak, mint a benzinkutaknál és az utak mentén ideiglenesen működő virágárusítók termékei. Mindenekelőtt, ne felejtsek el a régi szlogent: „Cipőt a cipőboltból!”, amely lefordítva így hangzik: Dísznövényt csak kertészeti szakáruházból! A szakáruházak, beleértve a faiskolai lerakatokat, szakismerettel rendelkező eladókat alkalmaznak, akik a növényeket szakszerűen gondozzák, és jelentős segítséget nyújthatnak a vásárlóknak a növények kiválasztásához és jövőbeli ápolásához.

A szaporítóanyag-termesztők és -kereskedők nyilvántartásba vétele

A NÉBIH NKI nyilvántartást vezet a regisztrált dísznövény-szaporítóanyag-termesztőkről és forgalmazókról. Ebben a nyilvántartásban kizárólag azok a termesztők és kereskedők szerepelnek, akik a szaporítóanyagokat másik termesztő vagy kereskedő részére értékesítik. A nyilvántartásban szereplő termesztők és kereskedők NÉBIH nyilvántartási számmal rendelkeznek. Ezt a számot kötelezően fel kell tüntetniük a szaporítóanyagot kísérő okmányon. Előfordul, hogy a termék címkéjén is szerepel ez a szám, amelynek feltüntetése ugyan nem kötelező, de mindenképpen jó jel a vásárlóknak. (Formája: hat jegyű szám/DT, vagy DN.)

A fentiekből következően, nincs minden dísznövény szaporítóanyag termesztőnek és kereskedőnek száma. A növénytermesztési hatóság a számmal rendelkező forgalmazókat rendszeresen ellenőrzi, a többi forgalmazó esetében kockázatbecslésen alapuló, szűrőpróbaszerű ellenőrzéseket hajthat végre (bolti ellenőrzések).